

7 Тукъ, Духовната Семинария
Високопрѣподобие Архимандритъ
арвй, ректоръ

Цър. вѣстникъ
излиза всѣка седмица,
приложението четири
плати въ годината.

Годишната цѣна на
Църковенъ вѣстникъ,
заедно съ
приложението,
а България 10 лева, а
за странство 13 лева.

Единъ Брой 15 ст.

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

— § СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ. § —

Абонаментътъ е годи-
шенъ и
всѣкога прѣдплатенъ

Всичко, относящо се до
вѣстника се изпраща
до администрацията на
„Църковенъ вѣстникъ“
въ гр. София.

За обявления се плаща
за първи пътъ по 20 ст.,
на редъ съ гармондъ,
за всѣко повторение по
15 ст.

Неплатени писма не се
приматъ — ржкописи
за седмичното издание
не се повръщатъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. За Македония. — Ив. Снѣгаровъ.
2. Библиография.
3. Изъ писма и дописки.
4. Синодални разпоредби.
5. Църковно-обществена лѣтопись.
6. Обявления.

За Македония.

Отъ день на день идатъ сѣ по-тревожни извѣстия за положението на нашитѣ братя подъ сръбско и гръцко иго. Това, що тѣ теглѣха въ турско врѣме, далече отстъпва на сегашнитѣ имъ страдания. Лишени отъ национална и духовна свобода, наказвани за българско окончателство на своето прѣзвие, тѣ се третиратъ отъ сръбскитѣ и гръцкитѣ власти, тѣй както дивитѣ племена — отъ покорителитѣ-европейци. У сърби и гърци нѣма ни чувство на справедливостъ, ни идея за хуманностъ, ни съзнание за християнски дългъ и милостъ. Шовинисти до кости, тѣ сж само привидно християни: тѣхниятъ богъ-идолъ е нацията. За нея тѣ не се смущаватъ да тѣпчатъ законитѣ на морала и религията. Въ своето съзнание тѣ схващатъ своята нация като центъръ на свѣта, около който всички околни народи трѣбва да се движатъ. Сърбитѣ казватъ, че на балканитѣ трѣбва да има само една славянска държава, и тя трѣбва да бжде Сърбия, понеже сръбскитѣ народъ билъ най-благородната южна вѣтка на славянската раса. Гърцитѣ пъкъ мечтаятъ да възстановятъ византийската империя въ най-широкитѣ ѝ граници. А между това българитѣ заематъ най-големо мѣсто въ Балканския полуостровъ и се явяватъ една канара, о която се разбиватъ сръбско-гръцкитѣ мечти. Оттукъ тѣхната омраза къмъ българския родъ и яростна нетърпимостъ къмъ всѣкакви български слѣди въ своитѣ държави. Въ Македония нѣма вече ни български църкви, ни български училища, ни български книги. Всички стари ржкописи, въ които се говори за миналото на българския народъ въ Македония, сж прибраны отъ книгохранилицата на манастиритѣ и църквитѣ. Въ гръцка Македония иконитѣ на славянскитѣ просвѣтителы сж изгаряни, славянскитѣ надписи сж заличавани. Българскитѣ дѣца насила се каратъ да ходятъ въ чужди училища и да

говорятъ на езика на владѣтеля както въ училището, тѣй и въ къщи. Въ Гърция българитѣ-войници се принуждаватъ да посѣщаватъ вечерни курсове за изучаване гръцкия езикъ. Българска е само рѣчъта на българското население, която собствено сжщо се стремятъ да изкоренятъ по единъ или другъ начинъ. Въ отношенията на властитѣ къмъ българското население лежи едно начало: *тероръ*. Насилие духовно, за да се затъмни националното съзнание на населението; насилие физично, за да стане негодно за самостоятелън културенъ животъ — ето въ що се изразява политиката на сръбското и гръцкото правителства. Особено прѣвъ сегашната война теглата на българитѣ въ сръбска Македония сж минали всѣкакви граници на търпѣнието. Лишени отъ сръдства за поминъкъ, оголени отъ прѣтежки данѣци, насила завлечани въ войската, за да бждатъ поставени на първитѣ бойни редове, по-буинитѣ отъ тѣхъ заедно съ нѣкои свои съотечественици-турци почнаха да изразяватъ своето недоволство чрѣвъ явни бунтове. Село Смилево — планинската твърдина на революционния духъ въ битолско въ турско врѣме —, както се слуша, е прѣдадено отъ сърбитѣ на огънь за своето изказано недоволство противъ сръбскитѣ произволи. Обаче по-големата частъ отъ населението, отчаяно и писнало до Бога отъ адскитѣ мжчения, на които го подлагатъ властитѣ, напуща своитѣ вѣковни огнища и сръдъ зимнитѣ бури и студове, сръдъ куршуми на вражескитѣ граничари бѣга въ България или Албания, за да се сдобие, ако не съ друго, поне съ свободенъ въздухъ. И прѣдъ тия ужаси, що сърби и гърци вършатъ въ Македония, въ Нишъ и Атина не се срамуватъ най-нагло да лѣжатъ свѣта, че новитѣ имъ подданици се ползуютъ съ всички блага на свободата и културата и че тѣ вече се сливатъ съ своитѣ „сѣнародници-освободители“.

Ние силно се гнѣвимъ на сърби и гърци за злодѣйствата, що тѣ вършатъ въ Македония, защото отъ тая страна идатъ до насъ вопли и писъци на наши сѣнародници; защото мнозина отъ гражданитѣ и офицеритѣ въ България чуватъ стоноветѣ на своитѣ родители, кръвни братя, сестри и роднини; защото страданията на тамошнитѣ българи бързо и конкретно се отразяватъ и на свободния български народъ. По цѣла България пѣплятъ бѣжанци стари, млади, жени, дѣца и просятъ братски подслонъ отъ свободния българинъ. А напоследѣтъкъ хиляди македонобългарски младежи — австрийски плѣнници, блѣдни, изпити и болчави, дохода въ България, за да се мѣркатъ, като сѣнки по улицитѣ, и мнозина отъ тѣхъ, сломени отъ придобитата въ сръбската войска заразна болестъ, да оставятъ кости далечъ и незнайни отъ своитѣ родители и близки роднини и съ мжчителна скръбъ на гърди за хубавитѣ си, но

разорени родни краища. Ние не вѣрваме да има българинъ отъ царството, който при вида на тѣзи страшни отражения на смъртта, що коси въ Македония, да не чувствува печалния, окървавения, оплютия, опозорения образъ на тая родна страна, що се нарича Македония. Прѣдъ цѣлия български народъ тоя образъ стои ето вече 37 години като негова сѣнка, и въ никакъвъ случай българскиятъ народъ не може да го отмахне отъ себе си, защото тоя образъ е люлка и сщеврѣменно лобно мѣсто на българщината. И когато нѣкои чужденци ни осжждатъ въ безумие, че въ тоя моментъ на свѣтовни рѣшения ние мислимъ главно за Македония, то тѣ не разбиратъ тия органични интимни връзки между България и Македония. Поддавани на софистичнитѣ теории на сърби и гърци за небългарския етниченъ обликъ на славянското население въ Македония, тѣ мислятъ, че балканскитѣ държави могатъ да правятъ търговия съ това население, както европейцитѣ — съ колониитѣ си. Тѣ трѣбва да разбератъ, че осъта, около която може да се възстанови балканскиятъ съюзъ, е Македония. Всички тѣхни опити за помирение на балканскитѣ народи на друга база не ще могатъ да иматъ успѣхъ, защото Македония стърчи прѣдъ българския народъ като видѣние на безпокойна съвѣсть. Трѣбва българскиятъ народъ да се отрече отъ себе си, за да не мисли за тая страна. Часть отъ народа, уморена отъ хипнотичната властъ на нейния образъ, може врѣменно да се откъже отъ нея. Обаче българската история сѣ ще се върти около тая страна, докогато послѣдната не се види напълно свободна.

Но като изтъкваме, що е Македония за България, ние считаме за дългъ да отбѣлѣжимъ, че, за съжалѣние, нашитѣ държавници не винаги сж схващали македонското дѣло като общонародно и често сж вършили съ него най-изгодни партизански, но много рискувани за народа игри. Въ ржководнитѣ ни кржгове е нѣмало едно установено гледище за пжтя, по който би могълъ да се рѣши македонскиятъ въпросъ. Двѣтѣ обществени течения — революционно и революционно, които сж се борѣли въ България за освобождението ѝ, се възродиха и въ Македония. Прѣдставителитѣ на първото казваха, че по-напрѣдъ трѣбва да се покрие Македония съ български църкви и училища, да се развие и закрѣпне националното съзнание на македонскитѣ българи, да се създаде мощна македонобългарска култура. Та послѣ да се работи за политическо освобождение. Революционеритѣ пъкъ, не можейки да чакатъ бавния пжтъ на еволюцията, твърдѣха обратното: по напрѣдъ политическо освобождение, послѣ културенъ напрѣдъкъ, защото безъ политическа свобода, споредъ тѣхъ, не може да има просвѣта и култура. Революционното течение, подпомагано отъ лошитѣ политикоикономически условия въ Турция, скоро се разшири по всички български кжтове и проникна всички слоеве на българското население. Твърдѣ прѣдставителъ на еволюционното течение оставаше само Екзархията. Не мина много врѣме и революционеритѣ се раздѣлиха на два враждебни лагера: централисти и върховисти. Първитѣ бѣха поддръжници на идеята за автономна Македония, вторитѣ — на идеята за велика България, обхващаща и Македония. Въ кървавитѣ междусобици на централисти и върховисти не малко участие взимаше и София и съ това не малко компрометираще прѣдъ външния свѣтъ освободителното революционно движение на българското македонско население. Прѣдъ великитѣ сили говорѣхме, че ра-

туваме за независима Македония, а дѣлата ни изобличаваха въ тайно намѣрение да я присъединимъ къмъ България. Слѣдъ прогласяването на турската конституция лозунгътъ „автономна Македония“ като че ли взе върхъ надъ върховисткитѣ тежнения, понеже българскитѣ клубове него носѣха на своитѣ знамена. Обаче сега срѣдъ самитѣ македонски дѣйци изникна нова идея или по-добрѣ нѣкои отъ тѣхъ се подчиниха на тенденцитѣ на младотурския комитетъ „Обединение и Напрѣдъкъ“ и се опитаха на българска почва да създадатъ „Огоманска партия“, като не се постѣсни инициаторгъ (сега български консулъ въ Будапеща) да доказва въ турския парламентъ малобройността и, слѣдов. небългарския характеръ на Македония. Тоя жестъ бѣше крайно противодѣйствиенъ срѣшу ултранационалистичното течение въ Македония и България.

Прѣвъ 1912 г. почнаха, както е извѣстно, въ разни македонски градове атентати, които свършваха съ кланета надъ мирното българско население. Въ сжщото врѣме българското правителство склучи воененъ съюзъ съ балканскитѣ държави, като възприе онова, що до него никое правителство не се рѣшаваше да допусне: *дѣлежъ на Македония*. Това е първиятъ грѣхъ, който извърши българската държава, както спрѣмо македонското българско население, тѣй и спрѣмо свободния български народъ. Отъ него произлѣзнаха по естествена необходимостъ всички злини, които врѣхлетѣха надъ българското отечество въ 1913 год. Трудно е да се откриятъ психологичнитѣ основи на тоя грѣхъ. Дали той се дължи на стремежа на правителството да води реална политика или на неговия възгледъ за Македония, като нѣщо колкото свое, толкова и чуждо? Знае се, обаче, че още прѣвъ 1902 г. бълг. правителство отстѣпи на сърбитѣ въ сѣверна Македония сфера на влияние и по тоя начинъ политическата дѣла на Македония се прѣдрѣши още въ онова врѣме, когато македонскиятъ въпросъ туку що влизаше въ своя развой и не бѣше наложително отъ политическитѣ условия да се пристѣпва къмъ насилствена вивисекция на една страна, която се чувствуваше и се борѣше като една недѣлима сила.

Наистина, въ срѣбско българския договоръ имаше клауза за създаване на автономна Македония, обаче само въ случаи, ако Турция се съгласѣше на това, прѣди съюзницитѣ да ѝ отворятъ война. Клаузитѣ въ сжщия договоръ, гдѣто се разграничаватъ дѣловетѣ на България и Сърбия отъ Македония, рѣшително свидѣтелствува, че нашитѣ съставители на тоя договоръ не сж били искрени привърженици на идеята за автономна Македония и, като отвориха война на турцитѣ, сж смѣтали собствено да освободятъ свободния български народъ отъ македонския въпросъ чрѣвъ грамадно териториално увеличение, ако ще би и чрѣвъ завоевание на Цариградъ. Оправданието на авторитѣ на договора, че тѣ не сж дѣлили Македония, а само сж признали спорна и безспорна зона, не издръзва критика, защото още когато допуснали спорна зона, тѣ сж признали *implicite*, че тя ще бжде отстѣпена на сърбитѣ. При това самиятъ тоя логически дѣлежъ на цѣлостното понятие „Македония“ съ логическа необходимостъ водѣше къмъ разширение на спорната зона на югъ, дори по цѣлата страна, понеже въ основата на дѣлежа, повидимому, бѣ легналъ етнографски критерий и въ зависимостъ отъ това, ако славянското население въ Скопие, Дебъръ и Струга има спорна народност, то нѣмаше основание да се отрича, че спорна е народността и на славянското население въ Охридъ,

Битоля, Велестъ, Щипъ и т. н., които съставляватъ нераздѣлно етническо цѣло отъ онова въ спорната зона. Въ картата на славянскитѣ народности отъ проф. Флорински, Скопско е отбѣлѣзано съ цвѣта на сръбската народностъ. Когато ние направихме устна бѣлѣжка на автора, че, щомъ скопјани сж сръби, то нѣма защо да счита за българи велешани, битолчани, охридчани и пр., той, инервиранъ, отговори, че човѣкъ не знае, какъ да се справи съ тѣзи претенции на сръби и гърци.

Правителството, безъ да съзнава тая своя грѣшка, всѣкакъ се старѣеше да прѣкрати логическитѣ изводи, които сърбитѣ правѣха отъ нея, като твърдо настояваше да му се отстъпи безспорната зона, а отъ гърцитѣ, съ които никакъвъ конкретенъ договоръ нѣмаше, искаше цѣлата окупирана отъ тѣхъ Македония. А обвинението отъ странични факти, че войната излѣзна не освободителна, а завоевателна, още повече караше правителството да настоява прѣдъ съюзницитѣ да му прѣдадатъ окупиранитѣ земи отъ Македония и въ своята залисия то взе вече да се инервира и безъ да държи смѣтка за готвения отпоръ на съюзницитѣ, почна да имъ говори на високъ тонъ, даже да ги плаши съ помощта на нѣкоя велика сила. Ние тогава въ Солунъ четѣхме органа на правителството и си казвахме: „Въ България нѣма вече политика и държавничество, а само озлобление“. Въ своето озлобление то не можеше да прѣдѣни и силитѣ на противника и ставаше отъ день на день прѣ-самонадѣянно, като мислѣше, че въ три дни българскитѣ войски ще влѣзнатъ въ Солунъ. Собствено за това виновни сж и българскитѣ военни прѣдставители, които даваха криви свѣдѣния за военитѣ сили на гърцитѣ. На празника св. св Кирилъ и Методи солункиятъ български генералъ се изказа прѣдъ учителитѣ, че слѣдъ битката при Ангиста грѣцката армия била разбита. Такъво мнѣние можеше да има само човѣкъ, който не виждаше усиленитѣ грѣцки приготовления и почти всѣкидневнитѣ пристигания на нови военни сили въ Солунъ.

При такъвъ психологически моментъ се обяви катастрофната съюзнишка война, която хвърли Македония въ ново по-тежко робство, и откъсна отъ България нейната житница-Добруджа и посѣтата съ български кости Тракия и я опозори прѣдъ цѣлия свѣтъ. Отъ двѣ години насамъ за тая катастрофа едни обвиняватъ Русия, други Австрия. А между това нито Русия, нито Австрия не излѣзнаха съ своитѣ войски противъ насъ, за да ни нанесатъ ударъ. Туй, че тѣ не удържахъ Ромъния и Сърбия да ни нападатъ, трѣбва да се смѣта не за тѣхна вина, а за наша, защото въ своето старание да ги надхитримъ ние излѣзнахме тѣй малоумни, че въ най-рискувания моментъ останахме безъ поддържката нито на една отъ тѣхъ. Трѣбва да разберемъ еднѣжъ за винаги, че никоя зрѣла държава не прави политика на чувства. Русия и България сж еднокръвни и едновѣрни, освободителка и освободена, обаче тѣ сж двѣ самостоятелни живи величини, които си иматъ собствени интереси, налагани отъ историята и географското и политикоикономическото имъ положение. Свързани по кръвъ, вѣра и традиция, тѣ могатъ да бждатъ политически приятели, ако примиратъ своитѣ интереси. И ние сме виновни, че не можахме да разберемъ, какви сж рускитѣ интереси и мислѣхме, че Русия всѣкога ще ни гали и ласкае за чернитѣ ни очи. Виновни сме още, че се подведохме по чужди интригантски умове и изгубихме и онова, що бѣше вече въ наши рѣцѣ. Ако прѣди съюзнишката война у насъ имаше трѣзви рѣководници, хора на хладния

разсѣдкъкъ тѣ щѣха да прѣдѣнятъ строго нѣщата и безъ озлобление и рискове щѣха да запазятъ България въ нейната слава и величие и съ земитѣ, завладѣни отъ нейнитѣ синове, и съ крилата надежда да си върне и грабнатото отъ съюзницитѣ въ други удобни моменти. Тоя моментъ току що прѣживѣваме, обаче кой може да ни увѣри, че при сегашното ни положение ние ще можемъ да осществимъ напълно националния си идеалъ, че единъ опитъ къмъ това нѣма да ни хвърли въ нова опасностъ? Кой може ни убѣди, че народътъ не е никакъ уморенъ и пакъ е готовъ да се хвърли за второ избавление на своитѣ братя съ оня ентузиазъмъ и безропотно послушание, както прѣвъ първата война? Той пакъ би трѣгналъ на война, но не толкова отъ обаянието на идеала за национално обединение, колкото отъ жажда за мѣсть, отъ желание да си върне прѣдишната слава и гордостъ или, най-послѣ, за да запази своето отечество въ случай на външни нападения. Тежко и горко на оня народъ, който нѣма умни рѣководници! Въ тоя критически моментъ България има най-много нужда отъ умни държавни мже. Умътъ твори, безумието разрушава. Въ тоя моментъ ние трѣбва да се стараемъ да издигнемъ онова, що разрушихме прѣди двѣ години. Въодушевени отъ любовъ къмъ отечеството да работимъ съ тактъ, умѣние и прѣдвидливостъ и да спечелимъ довѣрието и симпатиитѣ на всички държави, които иматъ интересъ отъ нашето засилване и които не виждатъ въ насъ никаква прѣчка за своитѣ интереси!

Ив. Сивгаровъ.

Библиография.

Свящ. В. Бесѣда. *Живое слово*. Сборникъ темъ и плановъ поученый на всѣ воскресные и праздничные дни 1915 года. Безплатное приложение къ журналу „Духовная Бесѣда“, стр. 107.

Книжката съдържа теми за проповѣди за всички недѣлни и празнични дни прѣвъ годината. Спазвайки изискванията на омелитиката О. В. Бесѣда въ всѣка отдѣлна тема е засѣгналъ всички съставни части на една църковна проповѣдъ. Тукъ, освѣнъ това удобство, има въ избиліе свѣдѣния отъ догматически, нравственъ, апологетически, ц. исторически и философски характеръ. Покрай всичко това, почти въ всѣка тема О. В. Бесѣда, за потвърждение на своята теза, дава и единъ или нѣколко примѣра отъ практическия животъ.

Изглежда че авторътъ е добъръ богословъ, особено дсбъръ апологетъ.

Това, обаче, не му е попрѣчило да избѣгне да говори и на теми като: „Народовластие хуже самодержавіа“, „За царемъ лучше“ и др. и да ги развие споредъ политически разбирания за държавна управа, съвѣстъ чужди на православие. За щастие, обаче, такива теми въ цѣлия комплектъ сж само двѣ-три.

Ние бихме желали да видимъ тази книжка по-скоро прѣведена на български езикъ. Тя заслужава това! Би трѣбвало да се прѣведе, не толкова за туй, че тя го заслужава, колкото за туй, че ние имаме нужда отъ нея.

Нашитѣ свещеници въ нея ще намѣрятъ единъ добъръ помощникъ за изпълнение на своя първи дългъ — проповѣдането на словото Божие. Тя ще имъ ладе канавата, идеитѣ, рѣководнитѣ мисли за еженедѣлна проповѣдъ специално пригодена споредъ евангелскитѣ и апо-столски чтения за вѣки недѣленъ или празниченъ денъ.